

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบความรู้และทักษะวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน และทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ความรู้และทักษะปฏิบัติวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นห้องเรียนตามสภาพจริงซึ่งได้ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย จำนวน 26 คน และกลุ่มทดลอง 2 ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะปฏิบัติงาน ใช้เวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง ทั้ง 2 กลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ค่าที t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (MANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนทักษะปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทักษะปฏิบัติวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียทำให้นักเรียนมีความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่สร้างขึ้นได้ผ่านการหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนให้กับนักเรียน และหลังจากเรียนรู้แล้วทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นและเปิดโอกาสให้เรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี มะแสงสม (2544 : 10) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีความรับผิดชอบต่อการเรียนผู้เรียนจะวางแผนด้วยตนเองและบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น เพราะได้เรียนรู้จากสื่อหลายอย่างในเวลาเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับ จุฬารัตน์ มีสูงเนิน (2548 : 13) และบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นการนำสื่อหลาย ๆ อย่างมาผสมผสานกันเพื่อนำมาเสนอในรูปแบบของตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งทำให้นักเรียนมีความน่าสนใจและบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียยังเป็นสื่อด้านเทคโนโลยีที่มีบทบาทในวงการศึกษากำหนดให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา ดันดิชวลิต (2541 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทย หลังใช้บทเรียน

มัลติมีเดียสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนทำให้นักเรียนมีความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดกิจกรรมด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มเป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่มทุกคนในกลุ่มมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกันการจัดกลุ่มตามความสามารถและสมาชิกทุกคนมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบปรับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสมการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละศูนย์การเรียนทุกคนต้องช่วยเหลือและสรุปผลการศึกษาค้นคว้าร่วมกันช่วยเหลือกันในการทำงานให้ผ่านเกณฑ์และครูคอยให้คำแนะนำให้กำลังใจการทำงานของแต่ละกลุ่มจึงทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการทำงานให้สำเร็จและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน ฝึกการทำงานเป็นหมู่คณะร่วมกันคิดร่วมกันทำและกล้าแสดงออกร่วมกันได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมที่มีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิศักดิ์ ศิริวง (2542 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่าผลการใช้ชุดการสอนกลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่สอน โดยใช้ชุดการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ฐิติพร ทองสุข (2541 : บทคัดย่อ) ที่ทำการพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตผลของการศึกษาค้นคว้า พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอน โดยเฉลี่ยรวมมีประสิทธิภาพ 92.50/91.10 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนจากชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความรู้วิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธีนั้นทำให้นักเรียนได้เรียนรู้

ด้วยตนเองโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลนักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถความสนใจของตนเองและสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลียม อองค์ชนะสุข (2543 : 80) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถความสนใจโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทางด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และสังคม และจากการศึกษาการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลช่วยให้มีความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เจฟฟรีย์ (Jeffries. 1990 : 17) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยไม่มีครูมาควบคุมทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และเวลาในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองได้อีกด้วย

การเรียนการสอนด้วยตนเองจากสื่อด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและนำมาใช้ในวงการศึกษาอย่างกว้างขวางเป็นสื่อที่เร้าความสนใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้จากสื่อที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ นันทวรรณ วิบูลย์ศักดิ์ชัย (2548 : 4) ได้สรุปว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเป็นการรวบรวมและผสมผสานสื่อหลายประเภท เช่น ข้อความภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดิทัศน์และนำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์เพื่อสื่อความหมายทำให้เนื้อหามีความน่าสนใจและสอดคล้องกับแนวคิดของสถาพร สาธุการ (2540 : 109) กล่าวว่า มัลติมีเดียเป็นการนำเอาตัวกลางหลาย ๆ ชนิดที่ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดิโอ ข้อความมาสัมพันธ์กันก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและยังสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนได้อย่างสมบูรณ์และนำไปใช้ให้เหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ได้ฝึกปฏิบัติร่วมกันเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีผู้เรียนทุกคนได้กล้าแสดงออกมากขึ้นร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ผลการปฏิบัติงานสมบูรณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยของ วิไลวรรณ พิริยะกฤต (2541 : 38) ทำการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถสอบผ่านเกณฑ์มากกว่าร้อยละ 50 และนักเรียนได้มีการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ในทางที่ดีต่อการเรียนรู้

ทักษะปฏิบัติวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีทักษะปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน อาจเนื่องมาจากนักเรียน

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้จากทักษะปฏิบัติโดยผ่านสื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี มีขั้นตอนในการฝึกปฏิบัติอย่างเห็นได้ชัดมีการสาธิตการปฏิบัติจากภาพเคลื่อนไหวตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ นักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ง่ายและถ้าขั้นตอนใดที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือปฏิบัติตามไม่ทัน นักเรียนสามารถย้อนกลับไปดูใหม่อีกครั้งก็ได้จึงทำให้การปฏิบัติงานของนักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และผลงานที่ปฏิบัติมีคุณภาพ ตลอดจนทำให้นักเรียนได้ทราบผลความก้าวหน้าได้ทันทีและการสร้างแบบฝึกปฏิบัติในบทเรียนที่มีประโยชน์เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบทเรียนและถ่ายทอดความรู้ได้อย่างสมบูรณ์และยังมีทักษะการฝึกปฏิบัติเพื่อเพิ่มพูนความชำนาญและความคล่องแคล่วโดยการสาธิตให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นผู้เรียนได้ชมภาพเป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนทำได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ อีกทั้งการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ผ่านคอมพิวเตอร์ควบคุมในการทำงานช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเห็นได้ทั้งภาพและเสียงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรีนและคณะ (นพพร มานะ. 2542 : 7 ; อ้างอิงจาก Green et. al. 1993. **Technology Edge : Guide to Multimedia.**) กล่าวว่าการใช้คอมพิวเตอร์มาควบคุมสื่อต่าง ๆ ในการเสนองานที่เป็นข้อความ ภาพเคลื่อนไหวหรือมีเสียงบรรยายประกอบสลับกับเสียงดนตรีเป็นการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ เป็นสื่อที่เข้ามาร่วมในระบบมีทั้งภาพและเสียงพร้อม ๆ กัน โดยการนำเสนอเนื้อหาวิธีการเรียนและการประเมินผล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติจริงมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ได้เรียนเนื้อหาในบทเรียนเหมือนกันแต่จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สังเกตนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มีความสามารถ ความถนัดและความสนใจและความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีการจัดเตรียมวัสดุ-อุปกรณ์มาใช้งานได้อย่างพอเพียงครบถ้วน ตลอดจนมีความตั้งใจปฏิบัติงานมากกว่าและนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนมีความสนใจปฏิบัติงานและมีความกระตือรือร้นน้อยกว่า ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามหลังจากได้ปฏิบัติงานสำเร็จแล้วทราบว่านักเรียนไม่มีประสบการณ์ในการเรียนรู้เรื่องดังกล่าวมาก่อนเลยและไม่เคยได้เรียนรู้จึงทำให้การปฏิบัติงานของนักเรียนช้าและมีผลงานที่ไม่เรียบร้อยมีความประณีตสวยงามน้อย แต่จากการสอบถามนักเรียนมีความสนใจที่อยากจะเรียนรู้เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือนำไปใช้ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับตนเองและครอบครัวด้วยเหตุผลดังกล่าวสรุปได้ว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน

สามารถพัฒนาได้ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะปฏิบัติวิงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าที่เสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปจัดการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สูงขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ไม่แตกต่างกันครูผู้สอนควรพิจารณาเลือกทั้ง 2 วิธีโดยพิจารณาถึงผลดีของการจัดการเรียนรู้แต่ละวิธีไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทักษะปฏิบัติโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียในวิชางานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทักษะปฏิบัติด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนกับตัวแปรตามด้านอื่น ๆ เช่น เจตคติต่อการเรียนรู้ ความรับผิดชอบในการทำงาน และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้